

Sygnatura akt I C 326/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Koninie Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Angelika Lewandowska

Protokolant: sekretarz Błażej Zieliński

po rozpoznaniu w dniu 30-11-2016 r. w Koninie

na rozprawie

sprawy z powództwa **G. K. (1), Ł. W., małoletniej A. W. (1), A. W. (2), A. B. (1)**

przeciwko **(...) S.A. w Ł.**

o zapłatę

1. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powódki G. K. (1) kwotę 38.500 zł (trzydzieści osiem tysięcy pięćset złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 14 września 2014r. do dnia zapłaty.
2. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powódki G. K. (1) kwotę 1.564,76 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.
3. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powoda Ł. W. kwotę 56.000 zł (pięćdziesiąt sześć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 14 września 2014r. do dnia zapłaty.
4. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powoda Ł. W. kwotę 3013,60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.
5. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powódki A. W. (1) kwotę 77.000 zł (siedemdziesiąt siedem tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 14 września 2014r. do dnia zapłaty.
6. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powódki A. W. (1) kwotę 5.994,80 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.
7. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powoda A. W. (2) kwotę 56.000 zł (pięćdziesiąt sześć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 14 września 2014r. do dnia zapłaty.
8. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powoda A. W. (2) kwotę 5.938,60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.
9. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powódki A. B. (1) kwotę 17.500 zł (siedemnaście tysięcy pięćset złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 października 2014r. do dnia zapłaty.
10. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powódki A. B. (1) kwotę 2.569,96 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.
11. Oddała powództwa w pozostałym zakresie;
12. Nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Koninie) tytułem nieuiszczony kosztów sądowych:
- od pozwanego (...) S.A. w Ł. kwotę 3.311,20 zł

- od powódki A. B. (1) kwotę 40,23 zł,
- od powódki G. K. (1) kwotę 123,07 zł,
- od małoletniej powódki A. W. (1) kwotę 35,50 zł.

Angelika Lewandowska

Sygn. akt I C 326/15

UZASADNIENIE

Powodowie G. K. (1), Ł. W., małoletnia A. W. (1), A. W. (2) oraz A. B. (1) wystąpili przeciwko (...) S.A. w Ł. z powództwem o zapłatę kwoty 45.500 zł na rzecz powódki G. K. (1), kwot po 56.000 zł na rzecz Ł. W., A. W. (1) i A. W. (2) oraz kwoty 21.000 zł na rzecz A. B. (1) tytułem zadośćuczynienia oraz kwot po 35.000 zł na rzecz G. K. (1) i A. W. (1) tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14.09.2014r. do dnia zapłaty, a od dnia 11.10.2014r. do dnia zapłaty wobec powódki A. B. (1), z tym zastrzeżeniem, że odsetki ustawowe wobec powódki G. K. (1) winny być liczone od kwoty 20.000 zł od dnia 14.09.2014r. do dnia zapłaty, a od kwoty 15.000 zł od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty. W uzasadnieniu pozwu strona powodowa podniosła, że w wyniku wypadku drogowego śmierć poniosła M. W., która była córka powódki G. K. (1), siostrą powódki A. B. (1) matką powodów: Ł. W., A. W. (2), małoletniej A. W. (1). Zmarłą łączyła silna więź emocjonalna z powodami. Jako podstawę roszczenia o zadośćuczynienie strona powodowa wskazała przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Żądanie zapłaty odszkodowania na rzecz powódki G. K. (1) (matki zmarłej) jak i małoletniej powódki A. W. (1) (najmłodszej córki zmarłej) powodowie uzasadnili faktem pogorszenia się ich sytuacji życiowej w związku ze sprawowaniem przez powódkę G. K. (1) opieki nad małoletnią powódką A. W. (1). Zdaniem powódek przyznana kwota zadośćuczynienia oraz odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej w postępowaniu likwidacji szkody jest niewspółmiernie niska, pomimo niekwestionowanego przez powodów przyjęcia przez pozwaną 30% przyczynienia się zmarłej do wypadku. Tym samym konieczne było wystąpienie na drogę sądową.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Zdaniem pozwanej powodowie otrzymali już należne zadośćuczynienie i odszkodowanie na etapie postępowania likwidacji szkody, w związku z czym aktualne żądanie powodów jest zbyt wygórowane, a zatem bezzasadne (k.152-154).

Postanowieniem z dnia 26.05.2015r. Sąd Rejonowy w K. zezwolił powódce G. K. (1) na wystąpienie z powództwem o zapłatę zadośćuczynienia i odszkodowania w imieniu małoletniej powódki A. W. (1) (k.169).

Sąd ustalił, następujący stan faktyczny:

W dniu 06 lipca 2008r. w B., gm. K. B., K. W., kierujący motocyklem marki J. (...) nr rej. (...) w stanie nietrzeźwości (0,3mg/l) i bez uprawnień, na skutek zerwania się linki hamulcowej oraz wskutek nie zachowania należytej ostrożności doprowadził do utraty panowania nad pojazdem i wypadku, w wyniku którego poważnych obrażeń ciała w postaci rozległego uszkodzenia mózgowia z porażeniem czterokończynowym, stanem wegetatywnym i padaczką pourazową doznała M. W.. Wskutek powikłań chorobowych M. W. zmarła w dniu 03.03.2009r. Sprawca wypadku został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w K.z dnia 13.09.2005r. na karę łączną dwóch lat pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat. W dacie zdarzenia pozwany ubezpieczał odpowiedzialność cywilną sprawcy wypadku. W chwili wypadku zmarła wraz z rodziną mieszkali u powódki G. K. (1) (matki zmarłej). Bezpośrednio po wypadku to przede wszystkim powódka G. K. (1) zapewniała swoim wnukom należyłą troskę i opiekę. Pomagała jej również siostra zmarłej – powódka A. B. (1). Przed śmiercią M. W. zajmowała się domem i dziećmi. Miała 32 lata. Nie pracowała. Mąż M. K. (1) W. pracował i utrzymywał dom, lecz nie zawsze był w stanie pomóc ponieważ miał problemy z nadużywaniem alkoholu. M. W. pozostawiła po sobie trójkę dzieci – dwóch synów (powoda Ł. W. i A. W. (2)), którzy w chwili jej śmierci mieli odpowiednio 13 i 14 lat oraz najmłodszą córkę - małoletnią powódkę A. W. (1), która miała 4 lata. Postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 29.02.2012r. K. W. ograniczono władzę

rodzicielską, a dzieci umieszczono w rodzinie zastępczej w osobie powódki G. K.. K. W. zmarł w czerwcu 2014r., a w dniu 01.10.2014r. opiekunem prawnym niepełnoletniej powódki A. W. (1) została powódka G. K..

Powódka G. K. (1) mieszka obecnie z powódką A. W. (1) i powodem Ł. W.. Utrzymuje się z renty w wysokości 831,27 zł miesięcznie (k.89-91) oraz zasiłku z (...) w K., który otrzymuje dla powodów w wysokości 660 zł na rzecz A. W. (1) oraz 200 zł świadczenia pielęgnacyjnego i 153 zł świadczenia rehabilitacyjnego, a także 371 zł na rzecz Ł. W. (k.93-102, k.180v). W chwili śmierci swojej córki M. W. powódka była na emeryturze. Miała 63 lata. Po śmierci córki u powódki przez długi czas utrzymywało się nadmierne pobudzenie przejawiające się trudnościami z zasypianiem, stanem ciągłego niepokoju skutkującym wzmożonym lękiem, drażliwością, napięciem emocjonalnym, trudnościami w koncentracji uwagi, utratą zainteresowania sprawami bieżącymi, unikaniu ludzi, zaburzeniom łaknienia, nieodczuwaniem głodu co skutkowało utratą wagi ciała. Powódka doświadczyła sytuacji traumatycznej, polegającej na nagłej, niespodziewanej chorobie i śmierci córki. Reakcją na to wydarzenie był intensywny stan poczucia bezradności i bezsilności. Traumatyczne zdarzenie, jakim była śmierć córki skutkowało powtarzającymi się intruzywnymi, stresującymi odpamiętywaniami tej sytuacji, w której zawierały się obrazy, myśli i wrażenia percepcyjne związane z tym zdarzeniem; utrzymującymi się intensywnymi cierpieniami psychicznymi w zetknięciu z wewnętrznymi i zewnętrznymi bodźcami, które przypominają aspekt traumatycznego zdarzenia; nawracającymi stresującymi snami związanymi z osobą najbliższą; czucia się tak jakby wydarzenie trwało lub nigdy się nie wydarzyło. Powyższe objawy trwały nieprzerwanie powyżej sześciu miesięcy, stres miał charakter chroniczny.

Powód Ł. W. po śmierci matki opuścił się w nauce, przestał chodzić do szkoły. Był pod opieką psychiatry i psychologa. Stwierdzono wówczas depresję. Konieczne było przyjmowanie leków. Uzależnił się od nich, zaczął nadużywać leki, dołączył do nich alkohol, potem narkotyki. Rok po śmierci matki podjął pierwszą próbę samobójczą – zażył dużą ilość tabletek. Podejmował liczne próby terapii, indywidualnej i grupowej ale nigdy nie wierzył w skuteczność takich oddziaływań i przerywał leczenie. Aktualnie nie pije nałogowo, nie zażywa narkotyków czy dopalaczy. Ukończył gimnazjum, potem nie kontynuował nauki. Obecnie pracuje, usamodzielniał się, próbuje ułożyć sobie życie osobiste. Z rodzeństwem i babcią ma stały dobry kontakt. Po śmierci mamy u powoda wystąpiły objawy charakterystyczne dla osób będących w stresie m.in. trudności z zasypianiem, koszmary nocne, zaburzenia nastroju, stan niepokoju, trudności w koncentracji, popadanie w nałogi.

Powód A. W. (2) po śmierci mamy miał problemy w szkole - nie potrafił się uczyć, skupić na obowiązkach szkolnych. Dwukrotnie nie zdał w gimnazjum do następnej klasy. Obecnie zdał maturę i planuje dalszą edukację. Powód doświadczył sytuacji traumatycznej, polegającej na nagłej i niespodziewanej śmierci matki. Reakcją na to wydarzenie polegała na intensywnym strachu, bezradności. Po śmierci matki u powoda wystąpiły m.in. trudności z zasypianiem, zaburzenia nastroju czy trudności w koncentracji uwagi. W czasie żałoby doznał dolegliwości somatycznych, zaabsorbowania wyobrażeniami o zmarłej mamie, irracjonalnego oczekiwania powrotu mamy, gniewnej irytacji na bliskich i innych jak i pobudzenia emocjonalnego. Powód pracuje jako operator koparki. Wynajmuje mieszkanie w K. razem z narzeczoną.

Małoletnia powódka A. W. (1) jeszcze przed wypadkiem swojej matki została zaliczona do znacznego stopnia niepełnosprawności. Mieszka ze swoją babcią powódką G. K.. Powódka jest osobą z niepełnosprawnością intelektualną. Jej rozwój psychofizyczny od urodzenia był opóźniony. Powódka wymaga specjalnych metod wychowawczych i dydaktycznych. Powódka wymaga stałej terapii psychopedagogicznej, wspierającej jej globalny rozwój poznawczy, emocjonalny i społeczny. Powódka jest pod stałą opieką laryngologa, pulmonologa, neurologa, rehabilitanta, urologa, logopedy i psychologa. Według lekarza rehabilitanta mimo zastosowanego leczenia brak jest oczekiwanego prawidłowego rozwoju, nadal utrzymuje się zaburzenie równowagi i koordynacji, skolioza piersiowo – lędźwiowa.

Powódka A. B. (1) o wypadku siostry została poinformowana przez swoją córkę. Była wówczas w pracy w Niemczech. Natychmiast wsiadła do busa i wróciła do Polski. Powódka opiekowała się siostrą w trakcie choroby. Powódka była młodszą od swojej zmarłej siostry o 3 lata. Siostry wspierały się w trudnych momentach swojego życia. Po śmierci siostry korzystała z pomocy psychologa. Traumatyczne zdarzenie skutkowało u powódki m.in. powtarzającymi

się intruzywnymi, stresującymi odpamiętywaniem tej sytuacji, utrzymującymi się intensywnymi cierpieniami psychicznymi w zetknięciu z wewnętrznymi i zewnętrznymi bodźcami, które przypominają aspekt traumatycznego wydarzenia, nawracającymi stresującymi snami związanymi z najbliższą osobą, co powodowało, że nie mogła spać, wybudzała się, płakała.

Powodowie G. K. (1), Ł. W., A. W. (1) i A. W. (2) działając przez pełnomocnika pismem z dnia 04.08.2014r. nadanym w dniu 07.08.2014r. zgłosili szkodę pozwanej, precyzując roszczenie w zakresie zadośćuczynienia oraz odszkodowania. Roszczenie powódki A. B. (1) zostało zgłoszone pismem z dnia 02.09.2014r. nadanym w dniu 04.09.2014r. Decyzją z dnia 09.10.2014r. pozwany jedynie częściowo uznał żądania powodów, przyjmując 30%, niekwestionowany przez powodów, stopień przyczynienia się zmarłej M. W. do powstania szkody. Pozwany po uwzględnieniu przyczynienia się, wypłacił zatem kwotę 10.500 zł na rzecz powódki G. K. (1), kwotę po 14.000 zł na rzecz Ł. W., małoletniej A. W. (1) i A. W. (2) oraz kwotę 7.000 zł na rzecz A. B. (1) tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci M. W.. Ponadto pozwana przyznała na rzecz Ł. W. i A. W. (2) kwotę po 14.000 zł, a na rzecz małoletniej powódki A. W. (1) kwotę 35.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej powodów.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie: notatki z wypadku drogowego z dnia 06.07.2008r. (k.28-29), wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 18.06.2009r. (k.30-31), odpisu aktu zgonu M. W. i K. W. (k.32, k.67), wezwania do zapłaty z dnia 04.08.2014r. (k.33-36), wezwania do zapłaty z dnia 02.09.2014r. (k.40-42), decyzji pozwanej z dnia 03.10.2014r. (k.46), odpisu aktu urodzenia powódki A. W. (k.58), odpisu postanowienia SR w K. z dnia 29.02.2012r. (k.59), decyzji Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w K. z dnia 07.05.2014r. wobec powódki A. W. (1) (k.60, k.92), historii choroby (...) powoda Ł. W. (k.61-64), zaświadczenia z Zakładu Opieki Zdrowotnej z dnia 17.09.2014r. o korzystaniu przez powódkę A. B. (1) z porad psychologicznych (k.66), informacji z Miejskiej Poradni (...) z dnia 05.09.2014r. dotyczącej powódki A. W. (1) (k.68-69), orzeczenia Poradni o potrzebie kształcenia specjalnego z dnia 13.05.2013r. (k.70-71v), opinii Poradni nr (...) z dnia 03.04.2012r. w sprawie odroczenia rozpoczęcia spełnienia obowiązku szkolnego (k.72-73), decyzji ZUS z dnia 01.03.2014r. o waloryzacji renty powódki G. K. (k.89-91), decyzji (...) z dnia 20.05.2014r. (k.93), z dnia 22.05.2014r. (k.94-95), z dnia 08.08.2014r. (k.96, k.101), z dnia 09.10.2014r. (k.97-98), z dnia 10.10.2014r. (k.99-100), z dnia 07.08.2014r. (k.102), zaświadczenia z PUP w K. z dnia 17.12.2014r. (k.103), opinii biegłej A. O. (k.198-217), zeznań świadka A. B. (2) (k.178v-179v), zeznań powódki G. K. (1) (k.179v-180v), powódki A. B. (1) (k.180v-181v), powoda A. W. (2) (k.190-191) i powoda Ł. W. (k.191-191v).

Sąd dał wiarę zeznaniom powódki G. K. (1), A. B. (1), A. W. (2) i Ł. W.. Zeznania były ze sobą zgodne i nawzajem się uzupełniały. Nie było również podstaw aby odmówić wiarygodności zeznań świadka A. B. (2) bowiem zeznania świadka były szczerze i znajdowały potwierdzenie w okolicznościach podawanych przez powodów.

Sąd dał również wiarę opinii biegłej psycholog A. O. (2) bowiem opinia przedłożona do sprawy była jasna, spójna i pozbawiona wewnętrznych sprzeczności. Żadna ze stron przedmiotowej opinii nie kwestionowała.

Materiał dowody zgromadzony w toku niniejszego postępowania został przez Sąd w całości uznany za wiarygodny albowiem jego moc dowodowa nie budziła wątpliwości Sądu, w szczególności żadna ze stron go nie zakwestionowała.

Sąd zważył, co następuje:

Pozwana nie kwestionowała podstawy swojej odpowiedzialności (art. 822 § 1 k.c. w zw. z umową OC). Spornym okazała się wysokość roszczenia zadośćuczynienia jak i odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej. Pozwana podkreśliła, że powodowie otrzymali już na etapie postępowania szkodowego należne zadośćuczynienie i odszkodowanie.

Wskazać należy, że podstawą prawną roszczenia zadośćuczynienia jest przepis art. 446 § 4 k.c., a nie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. bowiem śmierć M. W. nastąpiła w dniu 03.03.2009r., a więc po wejściu w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (art. 5 ustawy nowelizującej). Zgodnie zatem z treścią art. 446 § 4 k.c. sąd może także przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Należy zauważyć, iż zadośćuczynienie za krzywdę jest swoistą postacią odszkodowania, którego celem jest rekompensowanie uszczerbku w dobrach osobistych (szkody niemajątkowej), oczywiście w takim zakresie, w jakim taka rekompensata, ze względu na szczególny charakter tych dóbr, jest możliwa za pomocą świadczeń pieniężnych. W literaturze podkreśla się fakultatywny i tym samym uznaniowy charakter zadośćuczynienia (por. G. Bieniek, Komentarz, s. 463 i nast.). W orzecznictwie wskazuje się, że zadośćuczynienie pieniężne ma na celu naprawienie szkody niemajątkowej wyrażającej się krzywdą w postaci cierpień fizycznych i psychicznych, dlatego ustalając kwotę zadośćuczynienia należy mieć na uwadze rozmiar cierpień fizycznych związanych z zaistnieniem wypadku. Zadośćuczynienie musi mieć wysokość odczuwalną w taki sposób, aby w mniemaniu poszkodowanego, szkoda została naprawiona a w związku z tym wywołała pewne odczucie sprawiedliwości, dlatego też powinna być odpowiednio wysoka (tak: SN w wyroku z dnia 19 maja 1998 r., II CKN 756/97, niepubl.).

Przenosząc te ogólne rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż nagła i niespodziewana śmierć M. W. była dla każdego z powodów zdarzeniem, które spowodowało znaczące cierpienia i utrudnienia w ich codziennym funkcjonowaniu. Jej tragiczna śmierć wywołała u powodów specyficzne dla stresu objawy fizjologiczne, której pojawiły się bezpośrednio po zdarzeniu, trwały nieprzerwanie ponad trzy miesiące z równą intensywnością i miały charakter chroniczny. W zachowaniu utrzymywały się objawy zwiększonego pobudzenia, trudności ze snem, rozdrażnienie, płaczliwość, zaburzona koncentracja uwagi. Dodatkowo u powódki A. W. (1), A. W. (2) i Ł. W. śmierć matki spowodowała depryzację potrzeb, szczególnie niższego rzędu, a więc potrzeby bezpieczeństwa psychicznego, fizycznego oraz potrzeb fizjologicznych. Niezaprzeczalnym jest, że utrata osoby najbliższej, uczestniczącej w codziennym życiu powodów i to jeszcze w tak niespodziewanych dramatycznych okolicznościach jest jednym z najbardziej traumatycznych zdarzeń. Zdarzenie takie jak śmierć najbliższego członka rodziny zawsze narusza równowagę rodziny jako całości. Na tę całość składają się specyficzne dla danej rodziny sposoby działania i spędzania czasu, przejawy troski o jej członków i byt materialny, zaspokajanie potrzeb uczuciowych, charakterystyczne poczucie humoru, wierzenia, wartości i tradycja, sposób komunikowania się. W niniejszej sprawie zmarła M. W. była dla swoich dzieci gwarantem zaspokajania potrzeb i rytuałów charakterystycznych dla rodziny. Matka była osobą, która łączyła rodzinę, dbała o ognisko domowe, troszczyła się o byt dzieci, rozumiała je i wspierała. W niniejszej sprawie powodowie długo borykali się z ostatnią fazą żałoby, czyli zaakceptowaniem faktu straty osoby bliskiej. Dzięki zmarłej M. W. powodowie czuli się bezpiecznie pod względem emocjonalnym i psychicznym. Powodowie podejmują role społeczne jednak śmierć M. W., jej brak i obraz, który im ciągle towarzyszy, rzutuje na jakość ich życia i dokonywane przez nich wybory.

Powód A. W. (2) borykał się z emocjami, nie potrafił poradzić sobie ze stratą matki, nie rozumiał dlaczego go to spotkało. Uciekał więc w zachowania agresywne, wybuchowe, ranił emocjonalnie siebie i swoich bliskich. Powód Ł. W. na śmierć matki zareagował zachowaniami autodestrukcyjnymi, co zaskutkowało uzależnieniem od alkoholu i środków odurzających. Powód nie docenia swoich możliwości, stawia sobie cele poniżej swoich możliwości, co skutkowało nieukończeniem szkoły i przerwaniem edukacji. Małoletnia powódka A. W. (1) wychowuje się bez matki. Powódka jest niepełnosprawna, wymaga specjalnych metod wychowawczych i edukacyjnych, które najlepiej byłyby realizowane przez kochającą i akceptującą mamę. Powódka nie pamięta mamy, zna ją tylko ze zdjęć, opowiadań innych. Powódka nie doświadczyła jaką rolę pełni w rodzinie matka, nie potrafi określić jakie są jej zadania w życiu rodziny. Tym niemniej brak osoby, z którą dana osoba może się identyfikować, wywołuje negatywne konsekwencje w sferze zdrowia psychicznego, szczególnie w kształtowaniu samooceny, kształtowaniu się osobowości i relacjach z rówieśnikami. Biegła psycholog wyraźnie podkreśliła w opinii, że nie ma przy tym znaczenia, że powódka jest osobą z niepełnosprawnością intelektualną (k.216). Życie powódki G. K. (1) uległo dramatycznej zmianie po śmierci córki M. W.. Z uwagi na nieprawidłowe kompetencje rodzicielskie zięcia i jego prawdopodobną chorobę alkoholową stanęła ona przed koniecznością podjęcia trudu samodzielnego wychowywania wnuków. Nie była to łatwa sytuacja z uwagi na wiek dzieci. Chłopcy byli nastolatkami, a najmłodsza córka zmarłej ze względu na niepełnosprawność wymagała szczególnej uwagi związanej ze specyficznymi potrzebami rozwojowymi. Powódka będąc babcią musiała podjąć się roli ojca i matki, co w jej wieku nie jest łatwe. Również niezaprzeczalnym jest fakt, że więź emocjonalna, jaka łączyła powódkę A. B. (1) z siostrą, została zakłócona przez jej śmierć. Spowodowało to u niej utratę bezpieczeństwa i zaskutkowało stosowaniem nierozwojowych mechanizmów obronnych tj. wyparcie i tłumienie emocji. Aktualnie

powódka podejmuje nowe role społeczne i zawodowe, nadal jednak śmierć siostry, jej brak rzutuje na jakość jej życia. Powódka nadal odczuwa skutki traumy związanej ze śmiercią siostry, o czym świadczą objawy stresu i reakcje somatyczne w sytuacjach związanych z ważnymi wydarzeniami w życiu dzieci siostry.

Mając powyższe na uwadze sąd uznał, że zadośćuczynienie dla powodów winno wynosić odpowiednio: dla powódki G. K. (1) 70.000 zł (matka zmarłej), dla powodów Ł. W., A. W. (1) i A. W. (2) po 100.000 zł (dzieci zmarłej), a dla powódki A. B. (1) 35.000 zł (siostra zmarłej). Tym niemniej przyznaną kwotę zadośćuczynienia należało stosunkowo obniżyć w związku z przyczynieniem się M. W. na poziomie 30% (art. 362 k.c.). Stąd zadośćuczynienie dla matki M. W. wyniosło 49.000 zł, dla dzieci po 70.000 zł, a dla siostry zmarłej 24.500 zł. Mając na uwadze, że pozwany wypłacił powodom na etapie postępowania szkodowego odpowiednio dla powódki G. K. (1) 10.500 zł, dla powoda Ł. W., A. W. (1) i A. W. (2) po 14.000 zł, a dla powódki A. B. (1) kwotę 7.000 zł tytułem zadośćuczynienia to wysokość roszczenia o zadośćuczynienie była zasadna co do kwoty **38.500 zł** na rzecz powódki G. K. (1), kwot **po 56.000 zł** na rzecz powodów Ł. W., A. W. (1) i A. W. (2) i kwoty **17.500 zł** na rzecz powódki A. B. (1). W pozostałej części roszczenie powódek G. K. (1) i A. B. (1) o zadośćuczynienie należało oddalić jako bezzasadne.

Zdaniem sądu istniały również podstawy do zasądzenia na rzecz małoletniej powódki A. W. (1) odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej na podstawie art. 446 § 3 k.c. „Pogorszenie sytuacji życiowej” polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, ale także na utracie rzeczywistej możliwości uzyskania stabilnych warunków życiowych oraz ich realnego polepszenia, co należy oceniać obiektywnie w danych okolicznościach, nie kierując się jednak subiektywnymi odczuciami i przypuszczeniami osób najbliższych zmarłego. Oznacza to, że osiągnane dochody przez zmarłego za jego życia wywierają wpływ na ocenę sytuacji życiowej najbliższych. Roszczenie z art. 446 § 3 k.c. ma wszakże charakter odszkodowawczy, więc nie można abstrahować od poniesienia przez najbliższych szkody, zwłaszcza majątkowej” (wyrok SN z dnia 10 listopada 2010 roku, sygn. II CSK 213/10, Lex nr 950429). „Zgodnie z przeważającym poglądem wyrażonym w dotychczasowym orzecznictwie art. 446 § 3 k.c. przewiduje szczególny rodzaj odszkodowania. Swoistość jego polega na tym, że dotyczy ono szeroko pojętej szkody majątkowej, a więc wynagrodzenia różnych szkód o charakterze materialnym, częstokroć nieuchwytnych bądź trudnych do obliczenia, jakie wywołuje zazwyczaj śmierć najbliższego członka rodziny, a których nie można wynagrodzić na podstawie art. 446 § 1 i 2 k.c. (np. świadczenia zmarłego ponad obowiązek alimentacyjny) (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 26 października 1970 roku, sygn. III PZP 22/70, OSNC 1971/7-8/120).

Zwrócić bowiem należało uwagę, że zmarła w istocie wychowywała oraz opiekowała się swoimi dziećmi. Była ona ostoją bezpieczeństwa ale również gwarantem zaspokajania potrzeb swoich dzieci. Jak to wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 06.02.2008 r. w sprawie II CSK 459/07 znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego (nie wyczerpujące hipotezy art. 446 § 2 k.c.), jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynikało, że małoletnia powódka A. W. (1) wymaga specjalnych metod wychowawczych i dydaktycznych. Niepełnosprawność intelektualna małoletniej powódki wymuszała niejako potrzebę opieki wielu specjalistów, w tym laryngologa, pulmonologa, neurologa, rehabilitanta, urologa, logopedy jak i psychologa. Powódka nadal potrzebuje wsparcia w czynnościach samoobsługowych, zdarza się nietrzymanie moczu, szczególnie w sytuacjach trudnych, stresowych i emocjonujących. Powódka potrzebuje ciągłego zajęcia i uwagi. Zmarła M. W. nie pracowała zarobkowo z uwagi na konieczność opieki nad niepełnosprawną córką i należy zasadnie przypuszczać, że mając na uwadze młody wiek powódki taką pomoc świadczyłaby niepełnosprawnej córce jeszcze przez wiele lat. W naszych realiach rodzice niepełnosprawnych dzieci opiekują się nimi przez całe swoje życie, do czasu kiedy tylko starcza im na to sił fizycznych. Takiej bezpłatnej opieki małoletnia powódka została pozbawiona, co rzutuje na znaczne pogorszenie jej sytuacji życiowej. Mając powyższe rozważania na uwadze Sąd uznał, że odszkodowania dla małoletniej powódki winno wynieść 80.000 zł, co przy uwzględnieniu przyczynienia się na poziomie 30% oraz wypłacie na rzecz małoletniej na etapie postępowania likwidacyjnego kwoty 35000 zł daje kwotę **21.000 zł (punkt 5 wyroku)**. W pozostałej części roszczenie o odszkodowanie dla powódki jako zbyt wygórowane podlegało oddaleniu jak bezzasadne **(punkt 11 wyroku)**.

Tym niemniej sąd nie znalazł podstawy aby na podstawie art. 446 § 3 k.c. przyznać również powódce G. K. (1) odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej w związku ze śmiercią jej córki M. W.. Zwrócić należało uwagę, iż powódka G. K. (1) nie była uzależniona finansowo od swojej córki, która z uwagi na to, że nie pracowała i miała na utrzymaniu troje dzieci nie była w stanie finansowo pomagać matce. Również konieczność opieki nad niepełnosprawną córką powodowała, że powódka musiała zdawać sobie sprawę z tego, że M. W. nie będzie miała możliwości opiekowania się swoją matką, gdy ta z uwagi na wiek takiej pomocy będzie potrzebowała. Zwrócić również należało uwagę, że powódce G. K. (1) przyznano przez (...) świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania małoletniej A. W. (1) decyzją z dnia 20.05.2014r. jak i z dnia 22.05.2015r. (k.93-94), a więc konieczność opieki nad wnuczką nie wpłynęła na sytuację finansową powódki. Zauważyć należy, że swoisty finansowy ciężar obowiązków wobec małoletniej A. W. (1) znalazł swój wyraz w zasądzonym na jej rzecz odszkodowaniu za pogorszenie się jej sytuacji życiowej, a nie powódki G. K. (1). Przyznanie dodatkowo odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej dla powódki G. K. (1) byłoby w istocie nieuzasadnionym powielaniem wartości przyznanego już odszkodowania na rzecz powódki A. W. (1). Zakres odpowiedzialności osoby zobowiązanej ogranicza się do powinności zaspokojenia roszczeń tylko wymienionych w art. 446, a nie wszelkich roszczeń odszkodowawczych. Z tej zasady wypływa wniosek, że w ramach znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego w rozumieniu § 3 art. 446 nie mieszczą się wszelkie możliwe szkody majątkowe pozostające w związku przyczynowym ze śmiercią poszkodowanego. Najbliższy członek rodziny zmarłego nie może zatem dochodzić wynagrodzenia takich szkód na podstawie art. 446 § 3 (wyrok SN z 10 marca 1969 r., I CR 26/69, LexisNexis nr (...), Biul. Inf. SN 1969, nr 9, poz. 147). Stąd w tej części roszczenie powódki G. K. (1) należało oddalić jako bezzasadne (**punkt 11 wyroku**).

O odsetkach sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Mając na uwadze fakt, iż powódka A. B. (1) zgłosiła pozwaną szkodę w dniu 10.09.2014r. (data nadania pisma + 6-dniowy termin na dostarczenie przesyłki do pozwanej), a pozostali powodowie w dniu 13.08.2014r. oraz upływ ustawowego 30-dniowego terminu na wypłatę odszkodowania to odsetki w zakresie zadośćuczynienia dla powódki A. B. (1) były wymagalne **od dnia 11.10.2014r. (punkt 9 wyroku)**, a od pozostałych powodów **od dnia 14.09.2014r. (punkt 1,3,5 i 7 wyroku)**.

Wobec częściowego uwzględnienia powództwa Sąd na podstawie art. 100 k.p.c. dokonał stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu. Powódka G. K. (1) domagała się zasądzenia łącznie tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania kwoty 80.000 zł, natomiast Sąd zasądził łącznie kwotę 38.500 zł, zatem powódka wygrała sprawę w 48 %, pozwany w 52 %. Powód Ł. W. oraz A. W. (2) domagali się kwoty po 56.000 zł i sąd uwzględnił ich roszczenia w całości, zatem powodowie wygrali sprawę w 100%. Małoletnia powódka A. W. (1) domagała się kwoty 91.000 zł, a sąd zasądził 77.000 zł. Zatem powódka wygrała sprawę w 85%, a pozwany w 15%. Z kolei powódka A. B. (1) domagała się kwoty 21.000 zł, a sąd zasądził 17.500 zł. Zatem powódka wygrała w 83%, a pozwany w 17%.

Pełnomocnik powodów wniósł o zasądzenie na rzecz powodów kwoty 28.143 zł tytułem kosztów procesu zgodnie ze złożonym spisem kosztów. Przy czym koszty te obejmowały: kwotę 14.400 zł tytułem kosztów zastępstwa radcowskiego (2-krotność stawki minimalnej), kwotę 750 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika substytucyjnego na rozprawach w dniach 12 czerwca 2016 r., 27 kwietnia 2016 r. i 30 listopada 2016 r. zgodnie z fakturami, kwotę 12.425 zł tytułem opłaty od pozwu, 68,00zł tytułem opłat od pełnomocnictwa i 500 zł tytułem kosztów zaliczki na opinię biegłych. W miejscu tym warto zwrócić uwagę, że pełnomocnik powodów błędnie wskazał podstawę prawną swojego wynagrodzenia (§ 6 pkt.7 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozp.), sugerując się błędnie charakterem współuczestnictwa powodów jako materialnego dla obliczenia należnego wynagrodzenia. Zdaniem sądu trudno jednak przyjąć, że w odniesieniu do wszystkich powodów wchodzi w grę ta sama podstawa faktyczna, a więc tożsamość okoliczności faktycznych występujących po stronie powodów domagających się odpowiednich roszczeń. Podstawa faktyczna żądań powodów jest zbliżona - niektóre elementy tegoż stanu faktycznego mogą być takie same, jednakże sytuacja faktyczna babci pozostaje odmienna od sytuacji małoletnich dzieci czy siostry zmarłej. Przyjęcie współuczestnictwa formalnego uprawnia do postawienia tezy, że wartością przedmiotu sporu nie jest wielkość stanowiąca zsumowanie roszczeń każdego z powodów, ale roszczenia dochodzone przez każdego z nich z osobna od pozwanego. Zwrócić

również należało uwagę, iż sąd nie może zasądzić ponad żądanie zgłoszone w pozwie (art. 321 kpc) sąd należne pełnomocnikowi powodów wynagrodzenie nie może przekroczyć kwoty 14.400zł pomimo, iż łączne wynagrodzenie przy przyjęciu indywidualnej reprezentacji każdego z powodów przez pełnomocnika wyniosłoby w sumie 16.800 zł (3600zł x 4 + 2400 zł).

Sąd nie podzielił również zasadności przedłożonego spisu kosztów w tej części w której odnosił się do kwoty 750 zł. Do niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony Sąd nie uznał kosztów zastępstw substytucyjnych pełnomocnika powoda na rozprawach w dniach 12.02.2016r., 27.04.2016r. oraz 30.11.2016r. W myśl przepisów art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. zwrot kosztów obejmuje wynagrodzenie jednego pełnomocnika, bez możliwości przyznania wynagrodzenia pełnomocnikom substytucyjnym. Zauważyć należało, że faktury wystawione przez adwokata M. K. (2) nie dotyczą kosztów dojazdu pełnomocnika do sądu (co podlegałoby uwzględnieniu), ale wynagrodzenia (honorarium zgodnie z treścią faktury) za zastępstwo pełnomocnika substytucyjnego powoda. Taki zaś wydatek winien być rozliczony w ramach wynagrodzenia pełnomocnika.

Po uwzględnieniu powyższego należało zauważyć, że powodowie ponieśli koszty opłaty sądowej od pozwu w części w wysokości 12.425 zł, koszty wynagrodzenia pełnomocnika w łącznej wysokości 14.400 zł, koszty zaliczki na opinię biegłych w kwocie 500 zł oraz koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 68 zł. W miejscu tym zaznaczenia wymaga, że indywidualne koszty zastępstwa procesowego każdego z powodów sądu obliczył stosownie do wartości żądania zgłoszonego w spisie kosztów tj. łącznej kwoty 14.400 zł, z czego z uwagi na wartość przedmiotu sporu wobec powódki A. B. (1) koszty zastępstwa wyniosły 2.400 zł, a pozostałą kwotę kosztów zastępstwa w wysokości 12.000 zł (14400 – 2400) sąd podzielił w równych częściach na każdego z powodów (12000 / 4 = 3000 zł). Koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w łącznej wysokości należało również podzielić na każdego z powodów w równych częściach po 13,60 zł (68 zł / 5 zł). Natomiast przy obliczeniu kosztów poniesionej zaliczki na opinię biegłych w łącznej wysokości 500 zł sąd wziął pod uwagę, iż powód Ł. W. był zwolniony od kosztów sądowych w całości, sąd kwotę 500 zł należało podzielić w równych częściach na pozostałych powodów po 125 zł (500 / 4 = 125 zł).

Mając na uwadze powyższe uwagi, w związku z treścią art. 100 k.p.c. skoro powódka G. K. (1) wygrała sprawę w 48% należał jej się zwrot od pozwanego kwoty 3438,53 zł (4025+3000+13,60+125 x 48%), a pozwanemu należał się zwrot od powódki kwoty 1873,77 zł. (52% x 3603,40zł). Zatem sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki G. K. (1) różnicę między tymi kosztami, czyli kwotę **1.564,76 zł (punkt 2 wyroku)**. Powód Ł. W. wygrał w całości zatem należał mu się od pozwanego zwrot kosztów zastępstwa w wysokości **3.013,60 zł (punkt 4 wyroku)**. Powódka A. W. (1) wygrała w 85% zatem należał się jej zwrot od pozwanego kwoty 6535,31zł (4550+3000+13,60+125 zł x 85%), a pozwanemu należał się zwrot od powódki kwoty 540,51zł (15% x 3603,40zł). Zatem sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki A. W. (1) różnicę między tymi kosztami, czyli kwotę **5.994,80 zł (punkt 6 wyroku)**. Powód A. W. (2) wygrał w całości zatem należał mu się zwrot od pozwanego poniesionych kosztów procesu w całości w łącznej kwocie **5.938,60 zł** (2800 + 13,60 zł + 3000 + 125 zł) – **punkt 8 wyroku**. Powódka A. B. (1) wygrała w 83% zatem należał się jej zwrot od pozwanego kwoty 2978,54zł (3588,60zł x 83%), a pozwanemu należał się zwrot od powódki kwoty 408,58 zł (17% x 2403,40 zł). Zatem sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki A. B. (1) różnicę między tymi kosztami, czyli kwotę **2.569,96 zł (punkt 10 wyroku)**.

Na nieuiszczone koszty sądowe złożyła się kwota wynagrodzenia biegłych za sporządzoną do sprawy opinię w wysokości 1.120 zł pomniejszona o wpłaconą zaliczkę w wysokości 500 zł, koszty stawienia biegłej na rozprawie w wysokości 90 zł oraz część nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu w wysokości 2.775 zł (15.225 zł – 12.425). Razem nieuiszczone koszty sądowe wyniosły 3.510 zł. Mając zatem na uwadze wynik postępowania oraz treść art. 113 ust. 1 uksc w zw. z art. 100 k.p.c. sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Koninie kwotę 3.311,20 zł tytułem częściowego zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych, a od powodów, którzy ulegli w części co do swojego żądania tj. A. B. (1), G. K. (1) i A. W. (1) pozostałą kwotę w łącznej wysokości 198,80 zł, z uwzględnieniem stosunku w jakim każdy z powodów wygrał/przegrał w procesie (**punkt 12 wyroku**).

SSO Angelika Lewandowska